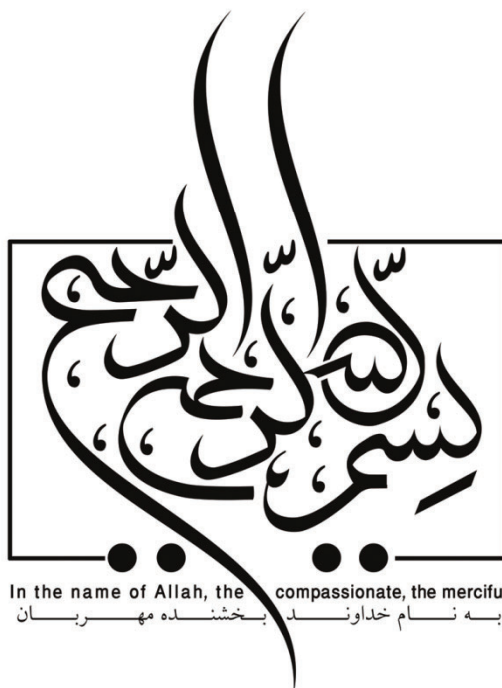

تاریخ عمومی جهان

محمد علی توحیدی

سخن ناشر

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و در عصر جهانی شدن ارتباطات، پرسش‌ها و چالش‌های نوینی در حوزه علوم انسانی، فراروی اندیشمندان مسلمان قرار گرفت که برخاسته از مسئولیت دشوار حکومت در این عصر است؛ دورانی که پابندی به دین و سنت در مدیریت همه‌جانبه کشورها بسیار چالش برانگیز می‌نماید. از این رو، مطالعات و پژوهش‌های به‌روز، جامع، منسجم و کاربردی در حوزه دین، بر اساس معیارهای معتبر جهانی و اندیشه‌های ناب و ژرف، بایسته و ضروری است و جلوگیری از انحرافات فکری و تربیتی پژوهندگان حوزه دین، مهم و مورد عنایت بنیان‌گذاران این شجره طیبه، به‌ویژه معمار بزرگ انقلاب اسلامی، امام خمینی رحمته‌الله و مقام معظم رهبری علیه‌السلام می‌باشد.

جهانی شدن و گسترش سلطه فرهنگی غرب در سایه رسانه‌های فرهنگی و ارتباطی، اقتضا دارد که دانش‌پژوهان و علاقه‌مندان به این مباحث، با اندیشه‌های بلند و ارزش‌های متعالی آشنا شوند و این مهم، با ایجاد رشته‌های تخصصی، تولید متون جدید و غنی، گسترش دامنه آموزش و تربیت سازمان‌یافته دانشجویان به سرانجام خواهد رسید. این فرایند، گاه در پرداختن به مباحث بنیادین و تدوین متون تخصصی تعریف می‌شود و گاه در نگارش بحث‌های علمی، اما نه چندان پیچیده و تخصصی به ظهور می‌رسد.

بالندگی مراکز آموزشی، در گرو نظام آموزشی منسجم، قانونمند و پویاست. بازنگری در متن‌ها و شیوه‌های آموزشی و پژوهشی و به‌روز کردن آنها نیز این انسجام و پویایی و در نتیجه، نشاط علمی مراکز آموزشی و پژوهشی را در پی دارد.

«جامعة المصطفی صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم العالمية» به عنوان بخشی از این مجموعه، که رسالت بزرگ تعلیم و تربیت طلاب غیرایرانی را بر عهده دارد، تألیف متون درسی مناسب را سرلوحه تلاش خود قرار داده و تدوین و نشر متون درسی در موضوعات گوناگون علوم دینی، حاصل این فرایند است.

مرکز بین‌المللی

ترجمه و نشر المصطفی صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم

فهرست

مقدمه	۱۵
۱. تاریخ و مَوَرج	۱۵
۲. فواید مطالعه تاریخ	۱۷
۳. تقسیم‌بندی دوره‌های تاریخ	۱۹
۴. دوره پیش از تاریخ	۲۲
۴-۱. دوره پارینه‌سنگی	۲۳
۴-۲. دوره میان‌سنگی	۲۵
۴-۳. دوره نوسنگی	۲۶
۴-۴. عصر فلز	۲۹

بخش اول: جهان در دوره باستان

(از آغاز دوران تاریخی تا ظهور اسلام)

فصل اول: بین‌النهرین و مصر در عهد باستان	۳۳
۱. بین‌النهرین در عهد باستان	۳۴
۱-۱. سومر	۳۵
۱-۲. بابل	۳۸
۱-۳. آشور	۴۰
۱-۴. اوضاع فرهنگی و اجتماعی بین‌النهرین در دوره باستان	۴۲

- ۴۲- ۱- ۴- ۱- دین- _____
- ۴۵- ۱- ۴- ۲- ساختار اجتماعی- _____
- ۴۷- ۱- ۴- ۳- علوم- _____
- ۵۰- ۲- مصر باستان- _____
- ۵۱- ۲- ۱- تاریخ سیاسی مصر باستان- _____
- ۵۲- ۲- ۱- ۱- دوران پادشاهی کهن (حدود ۳۲۰۰- ۲۱۳۳ پ.م)- _____
- ۵۳- ۲- ۱- ۲- دوران پادشاهی میانه (۲۱۳۳- ۱۷۸۶ پ.م)- _____
- ۵۵- ۲- ۱- ۳- دوران پادشاهی جدید (۱۵۶۷- ۵۲۵ پ.م)- _____
- ۵۷- ۲- ۲- اوضاع فرهنگی، اجتماعی و تمدنی مصر باستان- _____
- ۵۷- ۲- ۲- ۱- دین- _____
- ۵۹- ۲- ۲- ۲- اوضاع اجتماعی- _____
- ۶۱- ۲- ۲- ۳- علم و کتابت- _____
- ۶۳- ۲- ۲- ۴- معماری و صنعت- _____
- ۶۵- فصل دوم: ایران، هند و چین در عهد باستان- _____
- ۶۵- ۱- ایران در عهد باستان- _____
- ۶۵- ۱- ۱- ایران قبل از آریایی‌ها- _____
- ۶۶- سکاها- _____
- ۶۷- ایلام / عیلام (۳۰۰۰- ۶۴۵ ق.م)- _____
- ۶۸- ۱- ۲- ایران در دوره آریایی‌ها- _____
- ۶۹- ۱- ۲- ۱- امپراتوری ماد (حدود ۷۰۰- ۵۴۹ ق.م)- _____
- ۷۱- ۱- ۲- ۲- ۲- امپراتوری هخامنشی (۵۵۰- ۳۳۰ ق.م)- _____
- ۷۵- ۱- ۳- ۳- اوضاع فرهنگی، اجتماعی و تمدنی ایران باستان- _____
- ۷۵- ۱- ۳- ۱- دین- _____
- ۷۷- ۱- ۳- ۲- خط و تشکیلات اداری- _____
- ۸۰- ۲- هند در عهد باستان- _____
- ۸۳- ۱- ۲- ۱- اوضاع فرهنگی، اجتماعی و تمدنی هند باستان- _____

- ۸۳ _____ ۲- ۱- ۱- دین
- ۸۵ _____ ۲- ۱- ۲- زندگی اجتماعی
- ۸۶ _____ ۲- ۱- ۳- معماری و هنر
- ۸۷ _____ ۲- ۱- ۴- علم و فن
- ۸۸ _____ ۳- چین در عهد باستان
- ۹۱ _____ ۳- ۱- فرهنگ و تمدن چین باستان
- ۹۱ _____ ۳- ۱- ۱- دین
- ۹۲ _____ ۳- ۱- ۲- اوضاع اجتماعی
- ۹۳ _____ ۳- ۱- ۳- آموزش و دانش علمی
- ۹۷ _____ فصل سوم: یونان و روم در عهد باستان
- ۹۷ _____ ۱- یونان در عهد باستان
- ۹۸ _____ ۱- ۱- دوره پیش از هلنی
- ۱۰۰ _____ ۱- ۲- دوره هلنی
- ۱۰۱ _____ ۱- ۳- ۱- دولت شهرهای یونان باستان
- ۱۰۱ _____ ۱- ۳- ۱- دولت شهر آتن
- ۱۰۳ _____ ۱- ۳- ۲- دولت شهر اسپارت
- ۱۰۵ _____ ۱- ۴- جنگ های مدی
- ۱۰۶ _____ ۱- ۵- جنگ های پلوپونزی
- ۱۰۷ _____ ۱- ۶- اسکندر مقدونی
- ۱۰۸ _____ ۱- ۷- فرهنگ و تمدن یونان باستان
- ۱۰۸ _____ ۱- ۷- ۱- دین
- ۱۱۰ _____ ۱- ۷- ۲- علم و فلسفه
- ۱۱۲ _____ ۱- ۷- ۳- ورزش و هنر
- ۱۱۶ _____ ۲- روم در عهد باستان
- ۱۱۷ _____ ۲- ۱- دوره پادشاهی روم باستان
- ۱۱۷ _____ ۲- ۲- دوره جمهوری روم باستان

- ۲- ۳. جنگ‌های داخلی و پایان دوره جمهوری ۱۱۹
- ۲- ۴. دوره امپراتوری روم باستان ۱۲۱
- ۲- ۵. فرهنگ و تمدن روم باستان ۱۲۲
- ۲- ۵- ۱. دین ۱۲۲
- ۲- ۵- ۲. هنر و معماری ۱۲۴
- ۲- ۵- ۳. زندگی اجتماعی ۱۲۵
- فصل چهارم: پیامبران الهی در دوره باستان ۱۲۷
۱. آدم؛ ابوالبشر عليه السلام ۱۲۷
۲. نوح عليه السلام ۱۳۰
۳. ابراهیم، اسماعیل و اسحاق عليهم السلام ۱۳۲
۴. یعقوب و یوسف عليهما السلام ۱۳۴
۵. موسی عليه السلام ۱۳۶
۶. داوود و سلیمان عليهما السلام ۱۳۸
۷. عیسی عليه السلام ۱۴۰

بخش دوم: جهان در دوره میانه

(از ظهور اسلام تا ۱۴۵۳ میلادی)

- فصل اول: جهان اسلام؛ از ظهور اسلام تا پایان دوره امویان ۱۴۵
۱. ظهور اسلام در جزیره العرب ۱۴۵
۲. مراحل دعوت پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم ۱۴۸
۳. اسلام در مکه ۱۴۹
۴. اسلام در مدینه ۱۵۱
۵. دوره خلفای راشدین ۱۵۵
۶. دوره امویان ۱۵۹
- الف) امویان سفیانی ۱۵۹
- ب) امویان مروانی ۱۶۲

فصل دوم: جهان اسلام در عهد عباسیان و سلسله‌های اسلامی _____ ۱۶۷

۱. شکل‌گیری خلافت عباسی _____ ۱۶۷

۲. دوره اقتدار و شکوفایی خلافت عباسی _____ ۱۷۰

۳. دوره انحطاط و نزول خلافت عباسی _____ ۱۷۶

۴. حکومت‌های مقارن در شرق اسلامی _____ ۱۷۸

۴- ۱. طاهریان (۲۰۵- ۲۵۹ ق) _____ ۱۷۸

۴- ۲. صفاریان (۲۵۴- ۲۹۸ ق) _____ ۱۷۹

۴- ۳. سامانیان (۲۶۱- ۳۸۹ ق) _____ ۱۸۰

۴- ۴. آل بویه (۳۲۲- ۴۴۷ ق) _____ ۱۸۱

۴- ۵. غزنویان (۳۵۱- ۵۸۲ ق) _____ ۱۸۱

۴- ۶. سلجوقیان (۴۲۹- ۵۹۰ ق) _____ ۱۸۲

۵. حکومت‌های مقارن در غرب اسلامی _____ ۱۸۳

۵- ۱. ادریسیان (۲۰۲- ۳۷۵ ق) _____ ۱۸۳

۵- ۲. طولونیان (۲۵۴- ۲۹۲ ق) _____ ۱۸۴

۵- ۳. اخشیدیان (۳۲۳- ۳۵۸ ق) _____ ۱۸۴

۵- ۴. حمدانیان (حدود ۲۹۲- ۳۹۴ ق) _____ ۱۸۵

فصل سوم: اروپا از آغاز دوره میانه تا رنسانس _____ ۱۸۷

مقدمه _____ ۱۸۷

۱. دوره متقدم قرون وسطا _____ ۱۸۸

۲. قرون وسطای علیا _____ ۱۹۱

جنگ‌های صلیبی _____ ۱۹۲

۳. دوره متأخر قرون وسطا _____ ۱۹۷

۴. اوضاع اجتماعی و فرهنگی اروپا در قرون وسطا _____ ۱۹۹

فصل چهارم: اروپا از رنسانس تا آغاز قرون جدید _____ ۲۰۳

مقدمه _____ ۲۰۳

۱. رشد شهرنشینی _____ ۲۰۴

۲. تحولات سیاسی و شکل‌گیری حکومت‌های مرکزی _____ ۲۰۶
۳. ظهور اومانیسم و انسان‌گرایی _____ ۲۰۸
۴. گسترش و رشد علمی _____ ۲۱۰
۵. تحولات هنری و ادبی _____ ۲۱۳
۶. اکتشافات جغرافیایی _____ ۲۱۵
۷. شکل‌گیری نهضت اصلاحات دینی _____ ۲۱۸

بخش سوم: جهان از آغاز قرون جدید

تاجنگ جهانی اول (۱۴۵۳- ۱۹۱۴ م)

- فصل اول: اروپا از آغاز قرون جدید تا جنگ جهانی اول _____ ۲۲۳
- مقدمه _____ ۲۲۳
۱. امپراتوری‌های پرتگال (پرتغال) و اسپانیا _____ ۲۲۳
- ۱- ۱. پرتگال (پرتغال) _____ ۲۲۳
- ۱- ۲. اسپانیا _____ ۲۲۵
۲. جنگ‌های مذهبی _____ ۲۲۸
۳. جنگ سی ساله (۱۶۱۸- ۱۶۴۸ م) _____ ۲۳۲
۴. فرانسه در قرن ۱۷م _____ ۲۳۴
۵. انگلستان در قرن هفدهم _____ ۲۳۶
۶. انقلاب صنعتی در انگلستان _____ ۲۳۸
۷. انقلاب کبیر فرانسه _____ ۲۳۹
۸. عصر ناپلئون (۱۷۹۹- ۱۸۱۴ م) _____ ۲۴۲
۹. امپراتوری‌های انگلستان و آلمان در قرن نوزدهم _____ ۲۴۵
- فصل دوم: آسیا از آغاز قرون جدید تا جنگ جهانی اول _____ ۲۴۹
- مقدمه _____ ۲۴۹
۱. مسلط شدن استعمارگران بر هند _____ ۲۴۹
۲. تاریخ چین در قرون جدید _____ ۲۵۲

-
- ۲- ۱. جنگ تریاک در چین _____ ۲۵۵
- ۲- ۲. چین در چنگال قدرت‌های استعماری _____ ۲۵۶
۳. ژاپن در دوره شوگون‌ها _____ ۲۵۷
۴. انقلاب میجی در ژاپن _____ ۲۶۰
- فصل سوم: مهم‌ترین دولت‌های مسلمان در قرون جدید _____ ۲۶۳**
- مقدمه _____ ۲۶۳
۱. امپراتوری عثمانی (۱۲۹۹-۱۹۲۲ م) _____ ۲۶۳
- ۱- ۱. خاستگاه و دوران شکل‌گیری دولت عثمانی _____ ۲۶۴
- ۱- ۲. دوره اقتدار دولت عثمانی _____ ۲۶۶
۲. امپراتوری گورکانیان هند (مغولان هند) _____ ۲۶۹
- ۲- ۱. خاستگاه و شکل‌گیری گورکانیان هند _____ ۲۶۹
- ۲- ۲. دوره اقتدار گورکانیان _____ ۲۷۱
- ۲- ۳. دوره انحطاط و زوال گورکانیان _____ ۲۷۴
۳. حکومت صفویه _____ ۲۷۵
- ۳- ۱. خاستگاه و شکل‌گیری دولت صفوی _____ ۲۷۶
- ۳- ۲. دوره تثبیت و اقتدار دولت صفوی _____ ۲۷۸
- ۳- ۳. دوره انحطاط و زوال _____ ۲۸۱
- فصل چهارم: آفریقا و آمریکا از آغاز قرون جدید تا جنگ جهانی اول _____ ۲۸۳**
- مقدمه _____ ۲۸۳
۱. آمریکای شمالی _____ ۲۸۳
- ۱- ۱. شکل‌گیری ایالات متحده آمریکا _____ ۲۸۶
- ۱- ۲. توسعه قلمرو ایالات متحده آمریکا _____ ۲۸۸
- ۱- ۳. جنگ داخلی در ایالات متحده آمریکا _____ ۲۹۰
- ۱- ۴. شکل‌گیری کشور کانادا _____ ۲۹۲
۲. آمریکای لاتین در قرون جدید _____ ۲۹۵
۳. آفریقا در قرون جدید _____ ۲۹۷

بخش چهارم: دوره معاصر

(جهان از جنگ جهانی اول تا عصر حاضر)

- فصل اول: جنگ‌های جهانی اول و دوم؛ علل و پیامدها _____ ۳۰۳
- مقدمه _____ ۳۰۳
۱. جنگ جهانی اول (۱۹۱۴-۱۹۱۸م) _____ ۳۰۳
- ۱-۱. عوامل و زمینه‌های وقوع جنگ جهانی اول _____ ۳۰۴
- ۱-۲. آغاز و فرجام جنگ جهانی اول _____ ۳۰۷
- ۱-۳. پیامدهای جنگ جهانی اول _____ ۳۱۲
۲. جهان در میان دو جنگ (۱۹۱۸-۱۹۳۹م) _____ ۳۱۴
- ۲-۱. تحولات اروپا در فاصله دو جنگ _____ ۳۱۵
- ۲-۲. آسیا و آفریقا در فاصله دو جنگ _____ ۳۲۰
۳. جنگ جهانی دوم (۱۹۳۹-۱۹۴۵م) _____ ۳۲۱
- ۳-۱. آغاز و فرجام جنگ جهانی دوم _____ ۳۲۳
- ۳-۲. آثار و پیامدهای جنگ جهانی دوم _____ ۳۲۸
- فصل دوم: اوضاع جهان در دوره جنگ سرد و پس از آن _____ ۳۳۱
۱. دوره جنگ سرد _____ ۳۳۱
۲. دلیل وقوع جنگ سرد _____ ۳۳۲
۲. اصول ترومن و طرح مارشال _____ ۳۳۴
۳. برخی از وقایع دوره جنگ سرد _____ ۳۳۶
- ۳-۱. بحران برلین _____ ۳۳۷
- ۳-۲. پیمان‌ها و دسته‌بندی‌های نظامی _____ ۳۳۸
- ۳-۳. جنگ‌های منطقه‌ای _____ ۳۴۰
- ۳-۴. بحران کوبا _____ ۳۴۱
۲. پس از جنگ سرد _____ ۳۴۴
- ویژگی‌های جهان پس از جنگ سرد _____ ۳۴۵

فصل سوم: اوضاع جهان اسلام در قرن بیستم	۳۴۹
مقدمه	۳۴۹
۱. جهان اسلام از ۱۹۰۰ م تا پایان خلافت عثمانی	۳۵۲
۱- ۱. استعمار و جهان اسلام در اوایل قرن بیستم	۳۵۲
۱- ۲. جریان‌های فکری سیاسی در اوایل قرن بیستم	۳۵۳
۱- ۳. شکل‌گیری وهابیت در سرزمین مقدس مسلمانان	۳۵۵
۱- ۴. پایان خلافت و امپراتوری عثمانی	۳۵۸
۲. جهان اسلام از ۱۹۲۲ م تا پایان جنگ جهانی دوم	۳۶۲
۲- ۱. برخی از پیامدهای انحلال خلافت عثمانی	۳۶۲
۲- ۲. مسلمانان آسیای میانه تحت حاکمیت شوروی	۳۶۶
۲- ۳. تجددگرایی افراطی در جهان اسلام	۳۶۸
۲- ۴. شکل‌گیری اخوان المسلمین و جماعت اسلامی	۳۷۰
۲- ۵. برخی از پیامدهای جنگ جهانی دوم	۳۷۳
۳. جهان اسلام از ۱۹۴۵ م به بعد	۳۷۴
۳- ۱. شکل‌گیری کشورهای جدید در جهان اسلام	۳۷۴
۳- ۲. قضیه فلسطین	۳۷۷
۳- ۳. تشکیل سازمان کنفرانس اسلامی	۳۸۰
منابع و مأخذ	۳۸۳